

VIDA LAJOS:

Hagyományok, kultúra, feladatok

GONDOLATOK A „HAGYOMÁNYOK, ÉRTÉKEK, ÍZEK
HAJDÚSZOBOSZLÓN” – PROGRAM-KÖZPONTÚ
TURISZTIKAI FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ KAPCSÁN

Hajdúszoboszló legújabb fejlesztési koncepciója részben illeszkedik, részben túlmutat a korábbi fejlesztési programokon. A jelen évtizedben három olyan program-központú koncepció is készült, mely a változó körülményeket, az erősödő versenyhelyzetet elemezve megkísérelt kialakítani egy olyan jövőképet, mely biztosítaná, hogy Hajdúszoboszló a lakható városból az élhető város kategóriájába kerüljön oly módon, hogy Európa- és világhírű turisztikai központtá váljon. Ilyen programok:

- Hajdúszoboszló idegenforgalmi, település- és termékfejlesztési koncepciója 2006
- Hajdúszoboszló projectalapú Városfejlesztési Programjavaslat 2007-2010.
- Önkormányzati Gazdasági Program 2007-2010.

Az első kettő vásárolt termék. Az elsőt az Aquaprofit Műszaki, Tanácsadói és Befektetési Rt. (Budapest), a másodikat a Megakom Stratégiai Tanácsadó Iroda (Budapest) készítette. A harmadik a képviselő-testület által 2007. március 22-én elfogadott program.

A legújabb „Hagyományok, értékek, ízek Hajdúszoboszlón” a 2006-os idegenforgalmi, termékfejlesztési koncepcióval rokon, de kiindulási pontjában markánsan különbözik is tőle. Míg a termékfejlesztési koncepció a gazdasági

feltételekre, az objektumok fejlesztésére és a fejlesztés végén megjelenő végtermékre koncentrált, addig az új program inkább a szellemi kapacitás, a hagyományok, a humán erőforrások mozgósítását akarja elérni. Az viszont vitathatatlan, hogy a két tanulmány ugyanarra a végkövetkeztetésre jut.

Ha pontosan kívánjuk megnevezni az „Ízek utcája” tanulmányt, akkor inkább leltárnak kell tekintenünk, mely történelmi körülmények között igyekszik számba venni a kulturális hagyományokra épült értékeket, rendezvényeket, szellemi termékeket, miközben az a nem titkolt célja, hogy erősítse a városlakók szoboszlóitását, hajdúöntudatát. A két tulajdonság megléte egyesítheti a város anyagi és szellemi erejét az egy irányba ható cselekvés, vagy cselekvéssorozat megtételére. Tehát kirajzolódik belőle az a felismerés, hogy a város szeretete, a városért való cselekvés olyan hozzáadott érték lehet a meglévő vagy megteremhető lehetőségekhez, mely egy dinamikusabb fejlődést, működést eredményezhet.

Ugyanakkor nem erénye a műnek, hogy miközben egyetértünk céljaival és a célokból következők tehető feladatokkal, nem érezzük a teljesség vagy a hibátlanság érzetét. Sok a bizonyítás igényével felsorakoztatott történelmi háttér, tény, adat, táblázat, ezekből kevesebb több lett volna. Szükségeltetne ezek forrásainak megjelölése. Ilyen kiigazítás utólag is megtörténhet.

A képviselő-testület állásfoglalása szerint szükséges más szakértők által a dolgozat átvilágítása. Lchet, de e helyett az energiákat egy szervezett társadalmi vita lefolytatására kellene fordítani. El kellene érni, hogy a lakosság egy része, az értelmiség többsége magának tudja a programot, hogy azt saját ötletével, véleményével, megvalósításában történő részvételével erősítse.

Mielőtt néhány, általam lényegesnek tartott dologra kitérnék, érdemesnek tartom kihangsúlyozni, hogy minden látszat ellenére önmagában nem jelent megoldást a pénzt, pénzt, pénzt valló tétel, ha nem párosul szakértelemmel, munkakultúrával, belső motiváltsággal és kitartással az egyén; szervezetséggel, fegyelemmel és minőségre való törekvéssel a közösségek részéről.

Az egyének szülővárosához fűződő viszonyát az teszi bensőségessé és cselekedeteit motiválttá, ha létezését úgy éli meg, hogy örököse mindannak, amit apái megéltek, hogy amit tanult, azt tőlük tudja, abban az iskolában tanulta, ahol ők tanulták, hogy mindezt a tudást neki gyarapítani kell és örökölni hagyni utódaira. Mindezeket az egyének csak a település valóságos vagy virtuális közösségeiben tudják megvalósítani, akkor is, ha elszakadnak a szülőhe-

lyen élő közösségtől, mert több ezer kilométeres távolságot is leküzdenek a családi, nemzedéki, szülőföldi kötelékek és gyökerek. Láttam leborulni a szoboszlói földre Kaliforniából hazatért városbelit, láttam sírva ölelni őt olyan embereket, akiket azelőtt soha nem látott. Nem a vér, hanem a tudat, a helységhez tartozás tudata, a közösséghez tartozás tudata mozdult meg benne.

Mi is az a szoboszlóiság? Nyilván nem fizikai tulajdonság – nem magas, nem alacsony, nem kövér és nem sovány. Szoboszlóhoz tartozó, szellemi és lelki tényező, magát szoboszlóinak valló és a szoboszlóiak közössége őt szoboszlóinak elfogadja. Olyat nem tesz, mellyel Szoboszlónak kárt okozhat, de mindent megtenni kész, ami Szoboszlót gyarapítja. Másodlagos tényezők: szoboszlói ősök, szoboszlói rokonság, szoboszlói születés. Másodlagosnak mondjuk, de fontos az identitástudat megőrzésében, a múlt ismeretében, a szülőföldhöz való viszonyban. A hajdútudat, vagy hajdú öntudat bővebb, mint a szoboszlóiság, mert lehet hajdú öntudata a böszörményi, a nánási, a dorogi polgárnak is, nemcsak a hajdúszoboszlóinak.

A hajdú öntudat a történelem folyamán egy sor változáson ment át. A középkorban a hajdú öntudat a szabad ember tudatának szinonimjaként is létezett. Éppen ebből gyökerezett ki a középkorban progresszív szerepe, a vallásszabadság védelme a független magyar államiság megteremtéséért vívott közdelemben. Kelet-közép- és dél-európai képződmény, pozitív vonásait igazából csak a magyarországi törökhódoltság és Királyi Magyarország területén tudta megőrizni. Itt tudott egy viszonylag demokratikus szervezetben, a Hajdúkerületben integrálódni, mely bizonyos értelemben a vármegyénél is nagyobb kiváltságokhoz jutott. Egyébként a hajdúknak inkább negatív tulajdonságai ismertek a közvéleményben: erőszakos, durva, faragatlan, műveletlen, pozitívnak csak a bátorságát, a szabadságszeretetét tartották. A hajdúk életmódját, társadalmi és történelmi szerepét a történelem kényszerítette ki, egy védekező magatartást alakított ki bennünk. A XIX. század második fele elsöpörte a hajdúkiváltságokat, erényeik és hibáik integrálódtak a polgári tulajdonságokban, ugyanakkor eszményesültek is a polgári gondolkodásban. Ami nem véletlen, hiszen a polgárságot létrehozó egyik nagy eszme éppen a szabadság volt, az egyenlőség és testvériség mellett. A hajdúhagyományok is integrálódtak a polgári kultúrában, azt egy magasabb, igényesebb szintre emelve. Az a szoboszlói, akinek ősei hajdúk voltak, méltán büszke lehet rájuk, s kötelessége is emléküket ápolni.

Bocskai lovas hajdúkat telepített Szoboszlóra, ezért úgy gondoljuk, hogy a szoboszlói nép lovas nép, ezt mondja nekünk a szoboszlói

származású dr. Boldisár Kálmán két tanulmányában. Ez valahogy úgy van, mint a honfoglaló magyarok esetében, ők is lóval jöttek be messze Ázsia közepéből a Kárpát-medencébe. Tehát a magyar is lovas nép. A szoboszlói nép magyar és hajdúivadék, a lovas múlt ma már a hagyományok és kultúra része. Csak mellékesen jegyzem meg, hogy a Szoboszló és Vidéke hetilap ironikusan ír arról, hogy szoboszlói úgy jutott lóhoz, hogy elvette mástól, vagy jobb esetben megvette, de ő maga nem tenyésztette, mert arra se pénze, se ideje nem volt. A lovas bandérium sem olyan régi, a XIX. század utolsó évtizedében állították fel.

Végezetül: mit kell vagy lehetne tenni a szoboszlóiság és a hajdú öntudat fejlesztéséért, a város történetének pontosabb és jobb megismerése érdekében? Erre számtalan lehetőség van, ideje hogy néhányat számba vegyünk és megvalósításukra törekedjünk abban bízva, hogy utódaink tetteinket folytatni fogják.

Hajdúszoboszló gazdag múltja lehetővé teszi néhány esemény szépirodalmi műben (regény, novella, dráma) történő megjelenítését:

- hajdúk letelepítése (1606),
- Szejdi-dúlás (1660. április 29.),
- Thököly vezérre választása (1680. jan. 8.),
- Dóró láрма,
- Kossuth hajdúszoboszlói tartózkodása (1849. január eleje),
- Szamuely vérengzés (1919. április 24.).

Ezek megírására akár pályázatot is hirdethetne, vagy megbízást adhatna a város, vagy alapítható lenne egy szerény összegű ösztöndíj a megvalósítás időszakára.

Szükségessé válik Hajdúszoboszló két világháború közti történetének és a Kádár-korszak megírása, ugyanis sem az 1975-ös monográfia, sem a 2006-os tanulmánykötet érdemben, mai színvonalon e két történelmi időszakot nem tárgyalja.

El kellene készíteni a hajdúszoboszlóiak le-

xikonját Szoboszló és Hajdúszoboszló történelmi személyiségeinek életrajzából, a ma élők életrajzát is feldolgozva, illetve a jelentősebb intézmények rövid történetét. Ebben komoly szerepet vállalhatna a Hajdúszoboszlói Honismereti Társaság. Ma sokkal könnyebb lenne, mint évtizedekkel később.

Hajdúszoboszlón is, mint bárhol az országban egyre nagyobb szerephez jut az elektronikus média. A www.szoboszlótv.hu, www.szoboszlókepeskonyve.hu, on-line újságok, intézményi honlapok önállóságának megtartása mellett egyfajta együttműködés megvalósítására is kellene törekedniük. Ma úgy tűnik, hogy hiányzik ehhez a belső tudatos motiváltság. Az érdekvizonyok mást követelnek és a versenyt erősítik az együttműködés hátrányára. Nincs ma Hajdúszoboszlón olyan elfogadott szakember, aki ezt a tevékenységet koordinálná. Hosszú időre szóló hibás döntésnek bizonyult a várost közművelődési referens nélkül hagyni.

A jelenlegi médiaszerkezetben a Szókimondó kulturális folyóirat és a www.szoboszlókepeskonyve.hu internetes portál a legalkalmasabb a leletmentésre, a város múltbeli írott kulturális értékeinek felfedezésére, közlésére, kommentálására. Ma már tudjuk, hogy igazán fájdalmas, hogy 1949 és 1975 között nem volt sajtója Hajdúszoboszló városának, ez nem hiba, hiszen más városoknak sem volt, a fehér folt irgalmatlanul nagy önmagunk megismerésében.

Tudomásom szerint a Városi Televízió filmet, filmeket készített a helyi népművészekről,

filmek vannak a fürdőről, a szilveszteri csergetésről, ezeket vetíteni kellene, áruforgalomba bocsátani, ha a szerzői jog és adótörvények lehetőséget biztosítanak.

Hajdúszoboszló kultúrája mindig olyan lesz, amilyen alkotói vannak, mennyire tudnak integrálódni szakmájukban, művészetükben az országos színvonalhoz, illetve milyenek a kultúraterjesztő, kultúráközvetítő szakemberek, intézmények és szervezetek.

Az iskoláskorú fiatalok nevelésében nagyobb szerepet kellene kapnia a honismeretnek, ebben hatékonyabb együttműködés is megvalósulhat az iskolák, a helyi múzeum és a helyi médiák között. A helyi hagyományokkal, művészetekkel, várostörténettel foglalkozó Szókimondó számait az iskolákhoz is el kellene juttatni, olyan módon, hogy a lapok értékét az önkormányzat támogatásképpen juttatná vissza a lap kiadójához.

Az életkori sajátosságokat, a kordivatot is figyelembe véve internetes és számítógépes játékokon is meg lehetne jeleníteni várostörténeti eseményeket.

Még nem szóltam a színjátszó, a kórus, a néptánc, a tárgyalgó népművészet hagyományainak felélesztéséről.

A Szókimondó szívesen biztosít megjelenési lehetőséget a tárgyban megszólalni kívánóknak, többen többet látunk, szempontjaink sem azonosak. Örömmel közlünk cikket a kultúra és turizmus kapcsolatáról, a Turisztikai Desztinációs Menedzsment előtt álló teendőkről, természetesen minden olyan észrevételt szívesen látunk, mely segít továbbgondolni feladatainkat.

Fotó: Vetró Mihály

